

PREDGOVOR

U ovom broju objavljujemo znanstvene i stručne radove sa Savjetovanja na temu 3 i 8 operativnih zadataka iz Akcionog programa CK SKH o modelima udruživanja rada i sredstava na zajedničkim proizvodnim programima na selima Republike i programima individualnih društveno-usmjerenih gospodarstava u određenim proizvodima i proizvodnim reprocjelinama u funkciji ekonomske stabilizacije u SRH i to u organizaciji Zadružnog saveza Hrvatske i Poljoprivrednog centra Hrvatske.

Živimo i radimo u veoma teško vrijeme svjetske ekonomske krize, koja snažno potresa ekonomski najjače zemlje Evrope i svijeta.

Teško stanje u svjetskoj ekonomiji i privredi općenito, osjetno je pogodilo proizvođača hrane u širem smislu te riječi.

Naša zemlja u cijelom tom svjetskom privrednom košmaru, ne može biti pošteđena, jer činimo dio svjetskog privrednog sistema Agroindustrija naše zemlje, a samim tim i SRH našla se je u izuzetno teškoj i delikatnoj situaciji. Jedan od najvećih uzroka takve situacije u agraru naše zemlje i Hrvatske jeste što se proizvodnja hrane u praksi i prometu ne tretira kao privredna oblast ravnopravno sa svim drugim privrednim oblastima, već se tretira kao dio opskrbljivačke djelatnosti, s jedne strane, te što nismo izvozno orijentirani jer imamo skupu proizvodnju. Takvo praktično stanje i postupci u svakodnevnom životu odudaraju od društvenih stavova. Zvanična politika SKJ i SKH te program ekonomske stabilizacije zahtijevaju od proizvođača hrane sasvim novo ponašanje u proizvodnji i proširenoj reprodukciji, kao i u odnosu na položaj i ulogu poljoprivrednika kao neposrednih proizvođača hrane na selima SRH. Produktivnost rada u proizvodnji hrane na individualnom sektoru poljoprivrede, veći dohodak, te izvozna programska orijentacija moraju postati glavni motivi i pokretači na svim područjima agrara, bilo da se radi o društvenom ili društveno organiziranom sektoru.

Da bi pokretačke snage mogle doći do izražaja u praktičnoj provedbi i realizaciji programa ekonomske stabilizacije u poljoprivredi, moralo bi se sve snage i sistem prateće ekonomske politike društva, naročito cijena i mjera državnog protekcionizma usmjeriti u tom pravcu da i u ovoj domeni privrede, osiguramo stvarno djelovanje ekonomskih zakonitosti i tržišnih mehanizama, ovo tim više što u suprotnom dolazi u pitanje naše uključivanje na svjetsko tržište i u međunarodnu podjelu rada. Koliko budemo kao društvo sposobni i spremni, da i agraru dademo i pružimo ravnopravne uvjete privređivanja na bazi tržišno-ekonomskih zakonitosti koji bi trebali imati u svakom slučaju prevagu nad državnom regulativom u oblasti cijena i zaštite životnog standarda i to na žalost u većini slučajeva na pogrešnom mjestu, uvelike će ovisiti udruživanje poljoprivrednika putem visokodo-

---

hodovnih programa proizvodnje hrane, na ukupnom prihodu i dohotku na bazi ZUR-a kao i daljnji širi razvoj društveno-ekonomskih odnosa na selu i individualnom sektoru poljoprivrede SRH.

Operativni zadaci o ostvarivanju Akcionog programa SRH na pitanjima daljnjeg razvoja primarne poljoprivredne proizvodnje, te društveno-ekonomskih odnosa u poljoprivredi individualnog sektora i sela SRH, postavili su pred ZSH sve osnovne zadružne saveze i sve privredne subjekte koji se bave selom, te stvaraju dio svog dohotka iz tog rada, zadatak da uz daljnji razvoj društveno-ekonomski organizirane usmjerene robne proizvodnje poljoprivrednika individualno s društvenim subjektima koji i nadalje ostaje glavni pravac i model bitke za hranu i ekonomsku stabilizaciju da dademo prijedlog mogućih modela udruživanja rada i sredstava seljaka na zajedničkim proizvodnim programima određenih proizvoda i proizvodnih cjelina na individualnom sektoru i selu SRH zasnovanim na višem stupnju ostvarenog dohotka po domaćinstvu.

Polazeći od sadašnjeg momenta i vremena teške ekonomske krize u svijetu, naročito kada se radi o proizvodnji hrane, koja se refleksno odražava i na našu zemlju u eri realizacije programa ekonomske stabilizacije u zemlji u cjelini i u SRH smatramo da brži razvoj proizvodnje hrane za potrebe domaće potrošnje i za izvoz od individualnih proizvođača zavisian je prije svega od dostignutog stupnja udruživanja rada i sredstava njih međusobno, a i pojedinačno s društvenim gospodarstvima, tj. nosiocima razvoja na visokodohodovnim proizvodnim programima. Individualni proizvođači bez društvenog i zadružnog sektora kao nosioca razvoja te poljoprivredne i veterinarske struke nisu sposobni da maksimalno i na višem stupnju racionalnosti i produktivnosti rada iskorištavaju neiskorištene proizvodne kapacitete. Udruživanje, naročito mlađih seljaka međusobno, udruživanje radnika i seljaka, robnih proizvođača, koji rade u pojedinim radnim cjelinama procesa rada, te ovih s potrošačima osnovna je poluga za razrješavanje nagomilanih problema poljoprivredne proizvodnje, te deagrarizacije i starenje sela. Velike potencijalne i sada napuštene neobrađene ili polovično obrađene površine individualnog sektora SRH mogu se privoditi višem stupnju iskorištenja jedino intervencijom sposobnih društvenih gospodarstava, prehrambeno-prerađivačke industrije, poljoprivrednih zadruga, OOK i dr., i to prije svega ponudom visokodohodovnih interesnih programa proizvodnje, te privlačne rente odnosno visokog prinosa i dohotka udruženih proizvođača.

Zajedništvo proizvodnje na individualnom sektoru i selu SRH, imajući na umu dostignuti nivo razvoja proizvodnih snaga i produkcijskih odnosa, te proizvođačku kulturu i tradicionalizam i navika, življenje i rad, na udruženom zemljištu s ratarskim kulturama, vinogradima, voćnjacima, duhanom, povrćem, plastenicima i mehanizacijom, te zajednička proizvodnja u zajedničkim stočarskim objektima sa zajedničkim programima za preradu i doradu proizvoda u SRH zahtijeva prije svega značajne promjene u ekonomskom sistemu i tretmanu društva u cjelini prema agrokompleksu i proizvođačima hrane u nas, te traži od svih društvenih, znanstvenih i stručnih snaga maksimalno angažiranje kako bi se što prije na primjerima steklo praktično iskustvo za širu akciju.

U ostvarivanju Akcionog programa SKH na pitanjima daljnjeg razvoja društveno-ekonomskih odnosa za brži razvoj poljoprivrede na individualnom sektoru i selu SRH — Zadružni savez Hrvatske s osnovnim zadružnim savezima i Poljoprivredni centar Hrvatske, kao nosioci tema 3. i 8. uz pomoć Poslovne zajednice za stočarstvo Zagreb, a putem posebno imenovanih radnih grupa poljoprivrednih i veterinarskih stručnjaka iz SRH, organizirali su izradu radnih materijala za radna savjetovanja iz oblasti: govedarske, svinjogojске, peradarske i maslinarske proizvodnje, te ubrzani razvoj proizvodnje na brdsko-planinskom području, kraškim poljima i otocima.

Polazeći od stanja proizvodnih snaga i postojećih produkcionih odnosa u agraru, kao cjelini, te našeg seljaka i sela sa svim problemima i karakteristikama koje ih prate u neminovnom procesu historijskog razvoja, timovi stručnjaka koji su radili na radnim materijalima, kao i stotine drugih koji su aktivno učestvovali svojim pisanim nastupima na održanim savjetovanjima pokušali su pridonijeti daljnjem usavršavanju našeg rada organiziranja i višeg stupnja udruživanja individualnih domaćinstava i poljoprivrednika putem raznih oblika i takvih proizvodnih programa hrane koji na današnjem stupnju razvoja našeg agrara, nude maksimalno mogući visoki dohodak, s jasnom proizvodnom orijentacijom na veće učešće seljaka u ostvarivanju devizne bilanse i većeg izvoza SRH.

Od samog početka nismo imali pretenziju da ćemo otkriti »nepoznati svijet« i dati univerzalne recepte i u tom smislu modele, već nam je bila dobra namjera da na novim razmišljanjima okupimo veliki broj stručnjaka svih struka, te da javno ukažemo na stanje i probleme u navedenim najznačajnijim oblastima poljoprivredne proizvodnje, s prijedlogom mogućih mjera i raznih ZUR-ovskih oblika udruživanja individualnih poljoprivrednih proizvođača putem kojih bismo mogli, osigurati veći dohodak, viši standard i bolje društveno-ekonomske i samoupravne odnose, a samim tim mogli bismo dati značajniji i veći doprinos ostvarivanju mjera ekonomske stabilizacije i politike SKH.

Na prijedlog učesnika svih savjetovanja zaključeno je, da se svi radni materijali sa zaključcima objave u Agronomskom glasniku. Oni će predstavljati jednu cjelinu, a služiti će svim članicama ZSH, radnim i drugim organizacijama, stručnjacima koji rade u poljoprivrednim službama, razvojnim službama, veterinarskim stanicama te u neposrednoj proizvodnji u zadrugama i osnovnim organizacijama kooperanata i dr., ali ne kao savršeni koncept recepta već kao orijentacija u radu na boljem organiziranju poljoprivredne proizvodnje u selu na individualnim poljoprivrednim domaćinstvima, koje će oni svojim radom usavršavati.

Ovom prilikom dužnost nam je, da se zahvalimo velikom broju (preko šezdeset) stručnjaka i znanstvenih radnika SRH, koji su direktno ili indirektno učestvovali u stvaranju ovih stručnih radnih materijala koje objavljujemo. Posebno želimo istaći, da za njihovo stvaranje nitko od sudionika i njihovih institucija u kojima rade nije zahtijevao posebno honoriranje i materijalnu naknadu, što nam je olakšalo realizaciju postavljenog nam zadatka.

Zadružni savez Hrvatske izabrao je Koordinacijski odbor za pripremu i organiziranje Savjetovanja u sastavu:

1. Mirko **Čuruvija**, dipl. inž., član Izvršnog odbora ZSH-e — koordinator
2. Dr Ivan **Novak**, Poljoprivredni centar Hrvatske
3. Vlado **Družinec**, dipl. prav., Poslovna zajednica za stočarstvo Zagreb
4. Ljubo **Zečić**, dipl. vet., Poslovna zajednica veterinarskih stanica SRH Zagreb
5. Stjepan **Deneš**, dipl. inž., koordinator RG I
6. Prof. Krešimir **Mikulec**, koordinator RG II
7. Željko **Dolenec**, dipl. inž., koordinator RG III
8. Slobodan **Juzbašić**, dipl. vet. koordinator RG IV
9. Miloš **Kosijer**, dipl. oec., Zadružni savez Hrvatske
10. Josip **Starešina**, Zadružni savez Hrvatske